

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Är Gråborgs ombyggnad verk av en historisk person ?

Stenberger, Mårten

Fornvännen 22, 53-54

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/1927_053

Ingår i: saml.raa.se

Smärre meddelanden.

Är Gråborgs ombyggnad verk av en historisk person?

I en uppsats betitlad "*Anteckningar om Gråborg*", införd i Kalmar läns fornminnesförenings tidskrift 1926, har jag sökt göra gällande att den stora fornborgen Gråborg på Öland vid medeltidens mitt blivit föremål för betydande ombyggnads- och förstärkningsarbeten. På grunder, som i nämnda uppsats blivit framlagda, har jag velat förlägga denna ombyggnad till slutet av 1100- eller början av 1200-talet. Borgmuren har vid detta tillfälle blivit avsevärt breddad och förhöjd, och samtidigt ha portvalv med tillhörande porttorn blivit anlagda över ingångarna i nordväst och söder. Av portvalven återstår i våra dagar ännu det nordvästra.

Under min vistelse nere på Öland för denna undersökning sökte jag givetvis få kännedom om eventuella sägner, förknippade med borgen. Resultatet av dessa efterforskningar blev dock anmärkningsvärt kient — den vanliga drakeldshistorien och skattkistan i muren, som aldrig någon förmår lyfta upp och avlägsna. I sommar lyckades jag emellertid av en äldre man få höra en annan sägen om borgen, som synes mig äga ett visst intresse. Gråborg skall sålunda fordom ha innehafts av en mäktig stridslysten konung, vilken efter många och långvariga strider slutligen lyckades göra sig hela ön underdånig. Så till vida erbjuder berättelsen ingenting nytt eller ovanligt — enligt folktraditionen har ju snart sagt varje fornborg haft sin kung — men vad som är desto märkligare, är namnet på den kung, som innehaft Gråborg. Kungen ifråga skall nämligen ha hetat Bugislev, vilket är värt beaktande, enär namnets egenart utesluter varje tanke på konstruktion. Samma berättelse om Gråborg finnes upptagen i en del smärre Ölandsbeskrivningar, bl. a. i U. DANIELSSONS "*Öland*", sid. 93 f.

Då det syntes mig sannolikt, att detta rent slaviska namn i verkligheten burits av någon på Öland verksam person, har jag något litet undersökt, huruvida någon med namnet Bugislev tillhört öns historiskt kända personligheter. Någon person med detta namn, känd från Ölands historia har jag likväl ej kunnat finna, men däremot från fastlandet vid slutet av 1100-talet, nämligen Burislev, son till Sverker den gamle i dennes andra giftermål med Rikissa, dotter till konung Boleslev III av Polen. I västgötalagens konungalängd nämnes, att Knut Eriksson, sedan han 1167 på Visingsö överfallit och ihjälslagit Sverker den äldres son Karl Sverkersson, även avdagatagit "Koll konongh" och "Burisleph konongh". Det har tidigare blivit antaget att Burislev, sedan Karl Sverkersson blivit dödad, tillsammans med "Koll konongh", som sannolikt även han varit son till Sverker den äldre, erhållit konunganamn i något av de södra

Götalandskapen och därifrån kämpat mot Knut Eriksson om sin rätt till Sveriges krona. Var dessa strider utspelats känna vi ej. Burislev har tydligen blivit dödad mellan åren 1167, då Karl Sverkersson överfölls och mördades, och 1173, då Knut Eriksson definitivt lyckats upphöja sig till konung över hela Sverige (TUNBERG: *Äldre medeltiden*, sid. 58).

Sannolikt ha vi att i denne Burislev — något som först påpekades för mig av dr Adolf Schück — se just den person, vars namn ännu lever kvar nere på Öland i samband med Gråborg. Burislev, som synes ha fått hjälp från Danmark under sin kamp mot Knut Eriksson, kan ha fått Öland i förläning av sin fader och sedan uppehållit sig där och därifrån förberett striden. För att bereda sig för alla eventualiteter och också för att stärka och befästa sin makt på Öland kan Burislev ha låtit företaga den ovan nämnda ombyggnaden av Gråborg, vilken var den mest centralt belägna av Ölands större fornborgar. En dylik ombyggnad var ett jätteverk, som förlänade sin upphovsman stor berömmelse och lät hans namn leva vidare i dikt och sägen. Med Burislevs levnad överensstämmer också ganska gott den föreslagna tiden för Gråborgs ombyggnad — slutet av 1100-talet (eller början av 1200-talet). Härmed har jag likväl naturligtvis ej velat säga, det Gråborg vid denna tid skulle varit något slags konungasäte för denne Burislev, utan borgen torde uteslutande varit avsedd som skyddsborg att vid behov kunna upptaga och inom sina murar rymma en anseelig del av Ölands befolkning, men jag håller för mycket sannolikt att Burislev, vilken ägde konunganamn i slutet av 1100-talet och sannolikt uppehöll sig i något av de södra Götalandskapen, är identisk med den "kung Bugislev", vars namn ännu lever kvar nere på Öland, förknippat med öns mäktigaste fornminne.

Mårten Stenberger.

Ett Olof Skötkonungs mynt i Estland.

År 1850 anträffades på godset Pörafer i S. Jakobi församling, kretsen Pernau, Livland, ett fynd av 70 silvermynt, som först nyligen klassificerats av dr A. FRIEDENTHAL i Reval och publicerats i *Zeitschrift für Numismatik* 1926, XXXVI Band, Heft 3, 4. Av mynten voro 33 tyska, de flesta från förra hälften av 1000-talet, 31 anglosachsiska, det yngsta från William Rufus (1087—1100), 1 iriskt (Ethelred II), 2 danska (Cnut och Magnus den gode), 2 orientaliska (en samanid, 902 e. Kr. och en sassanid Chosoves II 624 e. Kr.). Slutligen tillkommer ett svenskt silvermynt, präglat för Olof Skötkonung (jfr HILDEBRAND, *Sveriges mynt under medeltiden*, sid. 14, fig. 351). Myntet är det första Olof Skötkonungsmynt, som blivit bekant från Baltikum.

T. J. A.

En notis till Dalby kyrkas byggnadshistoria.

Några av de resultat, vilka utgrävningarna och undersökningarna vid Dalby biskopskyrka medförde, hava vetenskapligt bearbetats av framlidne amanuensen vid Lunds universitets historiska museum ISIDOR ZETTERBERG. Han ådrog sig, just såsom arbetsledare vid grävningarna 1919 därstädes, den sjukdom, vilken